

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรของอาจารย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF KALYANAMITTA CHARACTERISTICS OF INSTRUCTORS AT MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

¹มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo, ²พระครูสาทรปริยัติคุณ (สนิท ฉนทปาโล)

Phrakhrusathonpariyattikhun (Sanit Chandapalo),

³พระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: manassanan.nunb@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ 162 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ 2 หลักการ คือ (1) คุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ ด้านที่ 2 น่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ด้านที่ 3 น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ด้านที่ 4 รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ ด้านที่ 5 ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ด้านที่ 6 ชี้แจงเรื่องถ้อยคำให้เข้าใจได้ และด้านที่ 7 ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ 4 วิธี คือ การให้การศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย (1) คุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ (2) วิธีการพัฒนา (3) สื่ออุปกรณ์ และ (4) การประเมินผลการพัฒนา

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, กัลยาณมิตร, อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The purposes of this article were 1) to study the current condition of Kalyanamitta characteristics of instructors, 2) to study the guidelines for developing Kalyanamitta characteristics of instructors, and 3) to propose guidelines for the development of Kalyanamitta characteristics of instructors at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Mixed methods research was designed, namely 1) quantitative research, a questionnaire was used for a sample group of 162 instructors. The data were analyzed by statistical analysis of frequency, percentage, mean and standard deviation, and 2) a qualitative research by interviewing 5 key informants/person, data was analyzed by content analysis. Results of the research revealed that 1) the current condition of Kalyanamitta characteristics of instructors as a whole were at a high level. When considering each aspect, it found that it was at a high level in all 7 aspects; 2) Two guidelines for developing Kalyanamitta characteristics of instructors as follows: (1) The Kalyanamitta characteristics of instructors in higher education institutions according to the principles of good friendliness in all 7 areas, namely: the first aspect is adorable means reaching the mind; second aspect is respectful, has behavior appropriate to one's position; third aspect is pleasing, is having real knowledge; fourth aspect, knows how to speak effectively, is able to speak and explains to understand; fifth aspect is patient with words, is ready. The sixth aspect explains the profound things so that they can be understood; and the seventh aspect does not lead them in a derogatory way. (2) Four methods of guidelines for developing Kalyanamitta characteristics of instructors consisted of advice, workshop, discuss, and field trip. 3) development guidelines for Kalyanamitta characteristics of instructors of Mahachulalongkornrajavidyalaya University consisted of (1) Kalyanamitta characteristics of instructors, (2) development methods, (3) media equipment, and (4) development evaluation.

Keywords: Characteristics, Kalyanamitta, Instructors, Mahachulalongkornrajavidyalaya university

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ยกระดับความคิด สติปัญญา และการแสดงออกที่เป็นกำลังคนระดับสูงให้กับประเทศ ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องการเพิ่มศักยภาพเพิ่มพูนความรู้และยกระดับมาตรฐานของตนเองให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาการและวิชาชีพปัจจัยที่มีอิทธิพลในเรื่องดังกล่าวคือ ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ อายุ การศึกษา ที่ได้รับนับว่าทุกเรื่องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการที่บุคคลเข้ามาศึกษาต่อก็เพื่อที่จะได้รับความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะที่เหมาะสมกับปริญญาที่แต่ละบุคคลเข้ามาศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถหางานทำได้ตรงกับความรู้ความสามารถหรือทักษะที่ตนได้เล่าเรียนมา (อดุลย์ วิริยเวชกุล, 2542) มีคำกล่าวอีกว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาต่อคือค่านิยมในปริญญาการได้รับปริญญาจะมีประโยชน์ในการทำงาน เพราะลักษณะการทำงานหลายอย่างในประเทศไทยขึ้นอยู่กับปริญญาไม่ใช่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อในระดับปริญญานั้นแตกต่างกันโดยเหตุผลอย่างมีปัจจัยเกี่ยวข้องแตกต่างกันตามวัย ฐานะ โอกาส และปัจจัยอื่นๆ อีกหลายด้าน นอกจากนี้ยังมีแรงจูงใจในการศึกษาต่อส่วนมากจะมุ่งไปสร้างเศรษฐกิจเป็นสำคัญ (ลิขิตกุล กุลรัตน์รักษ์, 2547)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นนิติบุคคลมีหลักการและกฎเกณฑ์การพัฒนามหาวิทยาลัยตามที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 กำหนดในมาตรา 6 ไว้ว่า ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. 2541 ข้อ 34 กำหนดไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีการพัฒนามหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) ได้แก่ 1) การไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน 2) การไปปฏิบัติงานวิจัย 3) การไปปฏิบัติงานบริการวิชาการ 4) การไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ 5) การแลกเปลี่ยนอาจารย์หรือนักวิชาการ 6) การอื่นใดที่จำเป็นหรือเหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัย และข้อ 36 กำหนดไว้ว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกำหนดให้บำเหน็จความชอบพิเศษแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีผลงานดีเด่น หรือปฏิบัติงานเป็นประโยชน์หรือสร้างชื่อเสียงและเกียรติยศแก่มหาวิทยาลัย

การพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลายมิติ เช่น ด้านวิชาการความเป็นครู ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการด้านการวิจัย สมรรถนะวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ตนรับผิดชอบ การบริหารจัดการ และการขัดเกลาทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ส่วนในข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่แผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 1 ได้เสนอไว้ต่อรัฐบาลนั้นในหัวข้อการเพิ่ม คุณวุฒิของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีสัดส่วนปริญญา เอก : โท : ตรี เป็น 25 : 60 : 15 จากที่กำหนดไว้ 30 : 60 : 10 ก็เพื่อที่จะเร่งการพัฒนามหาวิทยาลัยสายสอนตอบสนองในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น (ณรงค์ฤทธิ์ ประสานตรี, 2558) การพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยยังมีจุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งของ อุดมศึกษาไทยคืออาจารย์และระบบการพัฒนามหาวิทยาลัย ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งจะต้องแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ในส่วนของต้นน้ำนั้นเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งทุน เพื่อพัฒนาอาจารย์ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มสมรรถนะให้กับอาจารย์ประจำการ ทั้งทางด้านความเป็นครู การ บ่มเพาะในความสามารถในการบริหารจัดการและการพัฒนาทางวิชาชีพและสังคมจนถึงที่เป็นบุคลากรที่มี ประสิทธิภาพสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ยาวนานสู่อาจารย์ระดับอื่น รวมถึงการเชื่อมโยงกับภายนอกทั้ง

ภาคเอกชน สมาคมวิชาชีพวิชาการ และภาคประชาสังคม ทั้งหมดนี้จะชัดเจนหากพิจารณาวิวัฒนาการของ อาจารย์ในลักษณะวงจรชีวิต (Life Cycle) ของบุคลากรอาจารย์ การพัฒนาอาจารย์เป็นความอยู่รอดของ อุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันใหม่ หรือสถาบันที่ขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพการวางแผนกำลังคน จึงต้องมีกรอบที่ชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงคุณภาพที่เป็นความต้องการที่แท้จริง คาดว่าในระยะยาว 15 ปี จะมีความขาดแคลนอาจารย์ในระดับต่างๆ ประมาณ 30,000 คน ทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชนความขาดแคลนดังกล่าวอาจเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยไทย ซึ่งมีความสอดคล้อง กับงานวิจัยของพระครูสมุห์ทิพย์ สิริธมโม (การเพียร) (2561) ที่พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีอยู่ทั่วประเทศและใกล้ชิดกับประชาชนในระดับ ท้องถิ่นมากที่สุดเพื่อเป็นการนำร่องในการที่จะพัฒนาคุณลักษณะของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งมาใช้ในการพัฒนาอาจารย์ให้มี คุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจากการศึกษาสภาพอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีหลายประเด็นที่ต้องพัฒนา เช่น ด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านการเขียนตำราและบทความทางวิชาการ ด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชน ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนา อาจารย์ในสถานศึกษา เป็นต้น

คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของอาจารย์คือความเป็นกัลยาณมิตร เพราะพระพุทธศาสนาถือว่า ความสัมพันธ์ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนนั้นอยู่ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร กล่าวคือ เป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้ ดำเนินก้าวหน้าไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรมองค์คุณทั้ง 7 นี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สอนหรือครูผู้มีความกรุณา โดยทั่วไปจะมีได้ไม่จำกัดเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้น (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2546) โดยองค์ความ ประพฤติ 7 ประการที่จัดเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของครู หรือธรรม 7 ประการของกัลยาณมิตร ได้แก่ น่ารัก น่าวางใจ น่าเจริญใจ รู้จักพูดหรือพูดเป็น รู้จักฟังหรือฟังเก่ง แกล้งเรื่องเล็กซึ่งได้ และไม่ชักจูงไปนอกเรื่อง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2545) ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก ครูเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ชวนให้เข้าหา ครูผู้แนะนำควรต้องมีลักษณะที่ว่าเมื่อเด็กมีปัญหาเกิดความทุกข์ก็อยากเข้าไปหาหรือเข้าไปปรึกษาเพราะว่าผู้ ที่มีปัญหาก็คิดหาที่ปรึกษาเมื่อเห็นผู้แนะนำที่มีคุณสมบัติดีแล้วก็อยากจะเข้าไปปรึกษาดูด้วย 2) ครู น่าวางใจ ครูผู้แนะนำต้องมีลักษณะที่น่าไว้วางใจได้หนักแน่นน่าเคารพนับถือน่าเชื่อถือทำให้รู้สึกว่ามีภัยอันตราย ออportunันคงปลอดภัยควรเข้าไปขอคำปรึกษาได้ 3) ภาวนีโย น่าเจริญใจ ครูเป็นผู้บุคลิกท่าทางที่แสดงออกดู แล้วทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นผู้มีภูมิรู้มีภูมิธรรมภูมิปัญญาสูงเป็นคนมีการศึกษาพัฒนาตนดีแล้วซึ่งผู้เข้าหานั้น รู้สึกภูมิใจที่ได้เข้าใกล้ชิดและเห็นว่าควรยึดถือเป็นแบบอย่างคือชวนให้อยากปฏิบัติตาม 4) วตฺตา รู้จักพูด หรือพูดเป็น ข้อนี้เป็นลักษณะสำคัญมาก 3 ข้อแรกนั้นเป็นบุคลิกภาพที่จะทำให้เกิดการปรึกษาและการแนะ แนวขึ้นโดยนำมาสู่การพบปะและการทำกิจกรรมอื่นๆ ผู้แนะนำควรนำวิธีใช้การเป็นนักพูดโดยเป็นผู้ช่วยให้ เขาพูดจนกระทั่งทำให้เขาตอบปัญหาของตนเองได้หากเขาหาคำตอบไม่ได้จริง ครูควรมีวิธีการที่จะเสนอแนะ ให้เขาพบคำตอบได้ให้เห็นทางออกในการแก้ปัญหา 5) วจนฺทโม รู้จักฟังหรือฟังเก่ง ความเก่งในการฟังการจับ เรื่องได้ไวและชัดเจน รวมถึงการมีความอดทนในการฟังอดทนต่อการรับฟังปัญหาอดทนต่อการระบายความ ทุกข์เพื่อจะได้รู้เหตุปัจจัยและคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา 6) คมกิริยญฺจ ถ้า กตฺตา แกล้งเรื่องเล็กซึ่งได้เมื่อผู้เรียนมี ปัญหาที่ยากหรือลึกซึ้ง ครูก็สามารถคลี่คลายให้เข้าใจได้ เพราะในการศึกษาและการแก้ปัญหา นั้น ครูจะต้อง

พบกับปมและเรื่องที่ยากหรือลึกซึ้งอยู่เรื่อยๆ ครูทำหน้าที่แนะแนวสามารถอธิบายเนื้อหาเรื่องราวและคลี่คลายปมประเด็นให้เห็นชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย 7) โน จมูฐาเน นิโยชเย ไม่ชักจูงไปในทางที่ผิด ครูจะต้องมีทิศทางที่ชัดเจนในการแนะแนวโดยมีเป้าหมายและนำไปสู่จุดหมายซึ่งจะแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีที่ถูกต้องหากครูแนะแนวปฏิบัติไม่ถูกต้องออกนอกเรื่องราว หรือชักจูงไปในทางเสียหายโดยแนะนำผิด หรือแนะนำวิธีการที่ไม่ถูกต้องแล้วแทนที่จะแก้ปัญหาได้อาจกลายเป็นการสร้างปัญหาขึ้นอีก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2539)

อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นของกัลยาณมิตรมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างชัดเจน บุคคลถือว่าเป็นกัลยาณมิตรนั้นย่อมแสดงออกให้ปรากฏต่อสังคมเพื่อสร้างความเชื่อมั่น หรือให้ความมั่นใจแก่คนผู้พบเห็น เช่น ความเป็นที่รัก น่าเคารพ มีความรู้จริง รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดีมีลักษณะคำพูดที่น่าเชื่อถือและนำคนผู้อยู่ร่วมด้วยให้อยู่ในฐานะอันควร คือ การดำเนินชีวิตที่ดีงาม เหตุนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยจึงต้องมีคุณธรรมภายใน คือ จิตใจที่ดีที่ได้จากการรู้ความคิดด้วยเหตุผลที่สามารถนำความรู้ของตนไปถ่ายทอดแก่ศิษย์และพัฒนาสังคม ประเทศชาติได้อย่างสง่างาม และคุณธรรมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอกที่เป็นต้นแบบอย่างกัลยาณมิตรที่ดีคอยหล่อหลอมให้ชีวิตดีงามทั้งคุณธรรมทั้งภายในและภายนอกช่วยสะท้อนชีวิตอาจารย์ให้เป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคุณสมบัติของอาจารย์ในศตวรรษที่ 21

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง แนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการสอนระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. ประเด็นที่ศึกษา คือ สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. วิธีการศึกษา คือ 1) เอกสาร เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. แหล่งข้อมูล คือ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง

4. เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย

5. กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง 162 รูป/คน

6. วิธีเก็บข้อมูล คือ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง

7. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8. ผลที่ได้รับ คือ สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา ศึกษาหลักการ แนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

2. วิธีการศึกษา คือ ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเทคนิควิธีการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษา

3. แหล่งข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

4. เครื่องมือที่ใช้ คือ การใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษา

5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป/คน ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษา

6. วิธีเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ และสรุปข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

7. วิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา

8. ผลที่ได้รับ คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. ประเด็นที่ศึกษา คือ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง

2. วิธีการศึกษา คือ ข้อมูลจากการศึกษา ขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2

3. แหล่งข้อมูล คือ ข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

4. เครื่องมือที่ใช้ คือ การแบบบันทึกข้อมูล

5. ประชากร คือ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

6. วิธีเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร
7. วิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา
8. ผลที่ได้รับ คือ แนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพตามความคิดเห็นปัจจุบันเกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเป็นผู้น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) 2) ด้านเป็นผู้น่ารัก คือ ประพฤติสมควรแก่ฐานะ (ครุ) 3) ด้านเป็นผู้น่ารักใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวนีโย) 4) ด้านเป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ (วตตะ จ) 5) ด้านเป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกขโม) 6) ด้านเป็นผู้ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมภีรณจ กถ กตตะ) และ 7) ด้านเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฐาเน นิโยชเย) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม

สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม	n=กลุ่มตัวอย่าง 162 คน			
	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1 ด้านเป็นผู้น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย)	4.03	0.21	มาก	3
2 ด้านเป็นผู้น่ารัก คือ ประพฤติสมควรแก่ฐานะ (ครุ)	4.16	0.22	มาก	2
3 ด้านเป็นผู้น่ารักใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวนีโย)	4.19	0.21	มาก	1
4 ด้านเป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ (วตตะ จ)	3.94	0.36	มาก	4
5 ด้านเป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกขโม)	3.86	0.30	มาก	7
6 ด้านเป็นผู้ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมภีรณจ กถ กตตะ)	3.86	0.43	มาก	6
7 ด้านเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฐาเน นิโยชเย)	3.90	0.35	มาก	5
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	4.20	0.10	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม อาจารย์มหาวิทยาลัยมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเป็นผู้น่ารักใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวนีโย) ด้านเป็นผู้น่ารัก คือ มีความประพฤติสมควรแก่ ด้านเป็นผู้น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) ด้านเป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ (วตตะ จ) ด้านเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฐาเน นิโยชเย) ด้านเป็นผู้ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมภีรณจ กถ กตตะ) และด้านเป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกขโม) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 คุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 7 ด้าน คือ เป็นผู้น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) เป็นผู้น่ารักพอ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ (ครุ) เป็นผู้น่ารักใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวณีโย) เป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ (วตตะ จ) เป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟัง (วจนกขโม) เป็นผู้ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ และเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฐาเน นิโยชเย)

2.2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 4 วิธีการ คือ 1) การให้การศึกษา (Education) เป็นการพัฒนาอาจารย์ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมคือ กัลยาณมิตรและหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมกัลยาณมิตร คือ โยนิโสมนสิการ เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทศนคติ เพื่อเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาโดยใช้สื่อต่างๆ ประกอบการบรรยาย เช่น รูปภาพ แผ่นใส สไลด์ เป็นต้น 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาจารย์ให้ได้ปฏิบัติจริงโดยจะมีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อนแล้วจึงให้ลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการฝึกการใช้เครื่องมือใหม่ๆ ประชุมเพื่อช่วยกันสร้างคู่มือ หรือสร้างอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น การปฏิบัตินิยมให้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยมากกว่าปฏิบัติเป็นกลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล 3) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่มย่อยจากกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อย เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหา อาจเป็นปัญหาเดียวกันหรือต่างกันในช่วงเวลาที่กำหนด มีวิทยากรคอยช่วยเหลือทุกกลุ่ม แต่ละกลุ่มต้องเลือกประธานและเลขานุการของกลุ่มเพื่อดำเนินการแล้วนำความคิดเห็นของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และ 4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) เป็นการพัฒนาอาจารย์ที่ใช้เวลาน้อยสามารถพัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์และความรู้ที่กว้างขึ้นมากกว่าเดิมด้วยการดูงานที่มหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ

3. แนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) วิธีการพัฒนา คือ การให้การศึกษา (Education) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) 3) สื่ออุปกรณ์ ประกอบด้วย คู่มือการฝึก หนังสือ/ตำรา แผนปฏิบัติงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบบประเมินผลการพัฒนา แบบประเมินพฤติกรรม 4) การประเมินผลการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ซึ่งวิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เป็นผู้น่ารักใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวณีโย) เป็นผู้น่ารักพอ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ (ครุ) เป็นผู้น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) เป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ (วตตะ จ) เป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฐาเน นิโยชเย) เป็นผู้ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมภริณจ กถ กตตะ)

และเป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกขโม) ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ทองหิ้น (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาอันเป็นการวิจัยเพื่อที่จะนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ หลักกัลยาณมิตร มาส่งเสริมพัฒนาให้ครูซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครูที่มีหน้าที่ในการสั่งสอนถ่ายทอดศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์เป็นอย่างยิ่ง ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 2 ประการ คือ 1) คุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านน่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) ด้านน่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ (ครุ) ด้านน่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวนิโย) ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ (วตฺตา จ) ด้านทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกขโม) ด้านชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมฺภีรญจ กถิ กตฺตา) และด้านไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฺฐาเน นิโยชเย) 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 4 วิธี คือ การให้การศึกษา (Education) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) ซึ่งหลักกัลยาณมิตรที่นำมาทำการวิจัยนั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาญาณวฑฺฒน์ ธฺมฺวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์) (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านที่ 4 คือ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ คุณสมบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย หน้าที่หลัก คือ สิบปทายก และความเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอริป อธิปญฺโญ (ชัยสวัสดิ์อารี) (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลที่มีความถึงพร้อมแห่งคุณธรรมความดีงามเป็นผู้มีปัญหาในการพัฒนาศักยภาพชีวิต ตั้งตนอยู่อย่างเหมาะสม รวมทั้งยังสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้กับผู้อื่น เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาตน โดยมีทั้งกัลยาณมิตรในระดับเสขบุคคลจนถึงอเสขบุคคลตามลำดับ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถสร้างความมั่นใจได้กับผู้ที่เข้ามาคบหากัลยาณมิตรจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติพื้นฐาน คือ กัลยาณมิตรธรรม 7 คุณสมบัติด้านวิชา และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจะจุ ญาณวิโช (รักษาปา) (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและหลักการของกัลยาณมิตร คือ เป็นผู้ชักนำเป็นผู้ตั้งศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลออกมาแสดง ชี้ให้เห็นถึงคุณและโทษ บอกทางที่ถูก ยกระดับความคิดและความเข้าใจต่อชีวิตที่ดำเนินสู่ที่ควรจะเป็นแล้วพัฒนาส่งเสริมให้ดีกว่าเดิม กัลยาณมิตร นอกจากหมายถึงบุคคลผู้มีน้ำใจดีงามเอื้อเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ตนและผู้อื่นแล้ว ยังรวมถึงสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนา ยกระดับความคิดความอ่านความเข้าใจที่ถูกต้อง ส่วนลักษณะของกัลยาณมิตรให้พิจารณาจากคำแนะนำสั่งสอนว่าเป็นไปเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ตนและผู้อื่น มีความเสมอต้นเสมอปลาย สอนเช่นไรประพฤติตนเช่นนั้น กัลยาณมิตรมี ๒ ประเภท คือ กัลยาณมิตรทางโลก และกัลยาณมิตรทางธรรม

3. แนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) วิธีการพัฒนา 3) สื่ออุปกรณ์ 4) การประเมินผลการพัฒนา เป็นแนวทางการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญสำหรับอาจารย์ผู้สอนที่มีหน้าที่หลักคือการสั่งสอนนิสิตผู้เรียนให้เป็นผู้มีความประพฤติที่สมบูรณ์ทั้งวิชาการและ

คุณธรรมอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทองพูน สติสมปนโน (เสื่อเขียว) (2547) ที่ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของกัลยาณมิตรอาจจะสรุปด้วยคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าผู้เป็นกัลยาณมิตรสูงสุด ซึ่งทรงประกอบด้วยคุณสมบัติของกัลยาณมิตรอย่างเลิศ ครบทั้ง 2 ข้อ คือ ทรงทำได้จริงบรรลุผลสำเร็จในสิ่งที่นำมาสอนแล้วด้วยและทรงมีความเป็นอิสระ หลุดพ้นจากระบบของสังคมที่แวดล้อมอยู่ และทั้งจากกิเลสที่ผูกมัดสุมรวมอยู่ในจิตใจ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นแนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตร เป็นการบูรณาการหลักกัลยาณมิตรกับความเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการสอน ประกอบด้วย 7 ข้อ ดังนี้ 1) ผู้นำรัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) 2) ผู้นำเคารพ คือ มีความประพจน์สมควรแก่ฐานะ (ครุ) 3) ผู้นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวนีโย) 4) ผู้รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ (วตฺตา จ) 5) ผู้ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกฺขโม) 6) ผู้ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมภีรณจ กถิ กตฺตา) 7) ผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฏฐาเน นีโยชเย) อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาอื่นต่อไป สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 1 น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ (ปิโย) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ มีความเอื้อเฟื้อและชอบช่วยเหลือคนอื่น เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมพัฒนาอาจารย์ให้มีการพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นแบบอย่างที่ดีมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้อื่น

1.2 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 2 นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ (ครุ) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ตรงต่อเวลา เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมให้อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดตามระเบียบกฎเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอน

1.3 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 3 น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง (ภาวนีโย) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ แสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงควรพัฒนาบุคลิกภาพของอาจารย์ให้ถูกต้องเหมาะสม

1.4 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 4 รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ (วตฺตา จ) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ มีการเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงควร

1.5 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 5 ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา (วจนกฺขโม) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ สามารถอดทนต่อถ้อยคำกล่าวล่วงเกินของนิสิตได้ เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรพัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่มากระทบทางกาย วาจา และใจ

1.6 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 6 ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ (คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลซับซ้อนให้เข้าใจได้ชัดเจน เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมพัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้มีการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์มากยิ่งขึ้น

1.7 สภาพปัจจุบันความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 7 ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จฺญฐาเน นิโยชเย) พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่เกิดขึ้นทั้งหมด เหตุนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมพัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง การงาน หน้าที่ และการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอื่น

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวการพัฒนาคุณลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักพุทธธรรมข้ออื่น

2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ฤทธิ์ ประสานตรี. (2558). รูปแบบการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. คุษฏีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูสมุห์ทิพย์ สิริธมโม (การเพียร). (2561). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. คุษฏีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจะจุ ญาณวิโย (รักษาป่า). (2554). การศึกษาวิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรของพระสารีบุตรเถระ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2545). พุทธศาสนากับการแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2539). พุทธศาสนากับการแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2557). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). คุษฏีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาทองพูน เสือเขียว. (2547). การคบมิตรในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิป อธิปญฺโญ (ชัย สวัสดิ์อารี). (2552). การศึกษาหลักกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). เอกสารประกอบแนวการสอบคัดเลือกเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลิขิตกุล กุลรัตน์รักษ์. (2547). การศึกษาประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามกรอบการรับรู้ของนิสิต. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ ทองหิน. (2559). แนวทางความเป็นกัลยาณมิตรของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2542). การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: พรินต์โพร.